

SITUASJONEN I NORD-NORGE.

Den første norske by, Kirkenes, er befrikket etter over 4 års okkupasjon. Men det koster å befri seg fra nazifolket, det har vi sett overalt i Europa hvor tyskerne er blitt drevet ut. Deres mentalitet er alltid den samme - det de ikke har bruk for skal ødelægges.

Vi bringer her en artikkel til belysning av forholdene i Nord-Norge hvor tyskerne trekker seg tilbake.

Tyskerne tvinger arbeiderne i Kirkenes med seg. Tyskerne evakuerer Finnmark, og de følger også her som alltid sine egne krasse metoder. Allerede for lenge siden beslagla Wehrmacht hele det sivile norske bilmaterieell i Finnmark. Den store Nordlandsveien, som fører fram fra Kirkenes er således komplett ubrukelig for nordmennene. Dessuten har tyskerne sikret seg kontrollen over alle fergestedene.

Den 14. oktober satte tyskerne rekord i evalueringsteknikk. Hele den norske arbeidsstokk ved grubene i Kirkenes ble stillet på linje og fikk marsjere av tyskerne. Etter bare en kort og nødtørftig forberedelse måtte arbeiderne forlate sine familier og hjem og marsjere landeveis vestover. Disse hundreder av norske arbeidere befinner seg nå et eller annet sted inne på den allevide Finnmarken under tysk bevokning. Hvorfor gjør tyskerne dette? En tysk offiser der nord uttaler: "Arbeidskraften betyr krigens kapital, og den må vi ha med oss. Det har vi gjort over alt hvor vi har trukket oss tilbake.

Til Narviklinjen. En hjemmetsmann hadde for kort tid siden en samtale med en høyerestående tysk embetsmann i Nord-Norge, som slapp ut av seg følgende uttalelse: "Vi skal trekke oss tilbake til Narviklinjen." Vedkommende tysker ble straks klar over at han her hadde uttalt ting som ikke burde vært robet, og avbrøt konferansen med nordmannen.

Det er vanskelig å kunne kikke tyskerne i kortene her nordpå, men i alt hva man kan spore finner man en bekreftelse på denne uttalelse om tilbaketrekning til Narviklinjen. Fra Nord-Finnland har tyskerne bare to retrettveier. - Den ene over Kirkenes og vestover den nye veien gjennom Finnmarksvidda, og den annen opp gjennom den finske flaskehalsen over trærisklijumet fram til Skibotn, sør for Lyngenfjord i Troms fylke. Ifølge pålitelig iakttagelse er 6-800 tyskere i døgnet transportert vestover på veien over vidda. Det norske bilmaterieell i Finnmark, som ble rekvirert av tyskerne, har en transportkapasitet av ca. 500 personer i døgnet, og i tillegg hertil har tyskerne således nyttet noe av sitt eget. - Oppgaven over den tyske evakuering, når den søndre vei til Skibotn er motstridende. Nøyaktige oppgaver har man ennå ikke, men det er vel sannsynlig at hovedstrømmen kommer til å ta denne vei. Den 15. oktober stoppet tyskerne all skipsfart nordover Tromsø, hvilket tyder på at de avviker sin evakuering i Finnmark. Bare Jonas Lies tyske skøyter får lov til å passere tyskernes sjøsperring i Tromsø.

Sulten står for døren i Finnmark. Tyskernes skipssperring løn som et hårdt slag for Finnmarks sivile norske befolkning. Akkurat i disse dager skulle de store forsyningstransporter med poteter og brødkorn gå nordover til distriktene, men tyskerne viser ingen forståelse og lar sivilbefolkningen gå sin tunge skjebne i møte. De har endog lagt særskilte hindringer i veien for forsyningstjenesten ved å rekvirere ytterligere to hurtigutestkip i Tromsø, som hittil har gått med fornødenheter for sivilbefolkningen.

I følge pålitelige oppgaver har Finnmark bare matvarelagre for knappe tre måneders behov, og forholdet ligger slik an at man heller ikke kan vente særlige tilskudd fra fiskeriene nå når polarvinteren nærmer seg med raske steg. Dette er vel grunnen til at Quisling har satt i gang evakueringen av Finnmarks befolkning, - under den skrikende reklame om at sivilbefolkningen

her oppe flykter i mengdevis sørover av frykt for den russiske invasjon.

Gresshoppesvermen drar videre. I mellomtiden vil tyskerne kanskje ha kommet seg videre sørover til Narviklinjen og til nye norske lagre, som de måtte finne i Nordland. De vil kanskje føre oppholdende kamper ved Tarasva, inntil deres siste rester er kommet seg ut av Finnmark. Så gjør de hoppet over Lyngenfjord, og gjentar det samme inntil restene fra Finland er nådd Skibotn, hvorpå de til slutt tar stilling ved Narvik. Dermed vil gresshoppesvermen på ca. 150.000 tyskere ha nådd Nordland, etter å ha rensset Troms etter seg.

UKJE OVERSIKT.

De siste åtte dagene har vært en triumfenes uke for de allierte våpen. På en og samme dag falt tre så viktige strategiske punkter som Aachen, Deelen og Beograd, de tyske forsvarere ved Scheldemunningen er trent sammen på et meget snevert område og går sin snarlige tilintetgjørelse i møte, russerne har slått hull på tyskernes første hovedlinje langs Øst-Preussens grense og har brakt det tyske forsvar i Øst-Ungarn til sammenbrudd, mens amerikanerne med invasjonen av Filipinene har innledet en av krigens store og avgjørende operasjoner på meget lovende måte.

På alle kanter gir murene i det tyske sitadell etter for det voldsomme konsentriske trykk. Når de vil styrte sammen, kan ennå ingen spå, men meldingene fra London synes å tyde på at man der igjen har begynt å håpe på en avgjørelse av Europa-krigen innen nyttårsstiftet. Noget vil avhenge av om russerne kan oppnå et virkelig gjennombrudd i Øst og av om de angelsaksiske styrker i vest kan operere under værforhold som muliggjør forsørte transporten uten at veier forvandles til bunnløs søle - og en innsats av flyvåpenet i stil med den siste tids masseangrep på f.eks. Duisburg, Köln og Essen.

I øyeblikket krytter den største interesse seg til russernes operasjoner. Offensiven mot Øst-Preussen som nå synes å omfatte hele grensområdet mot Øst blir gjennomført med en materieell overlegenhet som synes helt å si de tyske styrker - inklusive Himmlers "folkegrenadarer"-av marken. Hovedstøtet peker direkte mot Insterburg og Königsberg, men det ser også ut som om tyskerne blir utsatt for farlige flanketrusler, dels ved en offensiv over tilslut mot Øst-Preussens nordgrense, dels ved en offensiv fra Vistla-avsnittet nordover med retning Danzig. I Ungarn er gjennombruddet av de tyske linjer i nord fullstendig, og Budapest trues nå av russiske kolonner både fra nord-øst og syd. På ytterfløyene, Balkan og Finland, forvermes de tyske styrkers stilling for hver dag som går, og det blir mer og mer sannsynlig at den søndre tilbaketrekning her kommer til å koste tyskerne mange divisjoner som kunne ha spilt en betydelig rolle under forsvaret av sitadell i Tyskland når festningen Europa allikevel er gått tapt.

På vestfronten er det fremdeles Scheldemunningen og Aachensnittet som representerer brennpunktene. Aachens fall var en militær seier av første rang for amerikanerne, og det ser ut som om kanadiene har tiltvunget seg avgjørende fordeler i kampen om Scheldemunningen, hvor den tyske motstand etter hver ebber ut. Når Antwerpens havn står til disposisjon for de allierte og massatransporter av materieell dermed lettes på avgjørende måte, vil kanskje høstoffensiven i vest sette inn for alvor, akkurat som åpningen av Cherbourgs havn for trafikken igjen ca. 1. august ble signalet til de store gjennombruddsoperasjoner i Normandie. Å innlede en offensiv av stort format uten garanti for helt ut effektive tilførselslinjer, er hasard. Det er sikkert den viktigste bakgrunn for at det i de siste uker ikke har vært så store bevegelser i vest.

I Stillehavskrigen har amerikanerne gjennombrutt de ytre japanske linjer og retter med invasjonen av Filipinene et avgjørende slag mot det indre japanske forsvarssystem. Den som er herre over Filipinene og her overlegent i luften og på sjøen (som amerikanerne har det) vil kunne beherske de vite

forbindelseslinjer mellom det japanske moderland og de rike besiddelser i

NYHETERNE TORSDAG.

Sørøstasia, Sunda-øyene og Malakka. Operasjonene på Øya Leyte og det sjøslag som nå er under utvikling i de filippinske farvann, vil derfor kunne bli av avgjørende betydning for hele krigen i det fjerne Østen. Amerikanernes overlegenhet når det gjelder luft- og sjøstridskrefter gir dem trumfkort på hånden i et slikt oppgjør, og kan de her tilføye Japanernes flåte et avgjørende nederlag, er slaget om selve Japan halvveis vunnet.

TALE AV KONG HAAKON

Kjære landsmenn!

Min regjering traff for en tid siden med mitt bifall avtale med den sovjet-russiske regjering om et samarbeide for det tilfelle av at krigssituasjon kommer til å bli avgjørende for maktbalansen til sjøs i det fjerne Østen. De første rapporter går ut på at de japanske sjøstridskrefter har lidt sitt hittil største nederlag under krigen. Skualplassen for det veldige slag er farvannet rundt Filippinene. Det dreier seg om tre mektige japanske flåtestyrker, hvorav den ene ble oppdaget i grålysningen mandag morgen av amerikanske speiderfly, mens den for full damp stevnet mot Filippinene fra baser i Indo-Kina. Eskadren bestod av tre eller fire slagskip, ti kryssere og tretten jagere. Tidlig tirsdag morgen var samtlige japanske slagskip truffet av bomber, og et slagskip og en krysser var blitt senket av torpedotreffere. En noe mindre japansk flåtestyrke ble observert 300 km S for Mindaro, og ble angrepet av amerikanske fly fra hangarskip. Tirsdag var samtlige japanske krigsskip, som fortvilet søkte å skjule seg bak et røkteppe, skadet. Den tredje japanske flåtestyrke, som bl.a. bestod av hangarskip, ble oppdaget SØ for Formosa med kurs mot Filippinene. Ifølge meldingene skal et stort fiendtlig hangarskip være senket og to andre alvorlig skadet. Det amerikanske hangarskip "Princeton" gikk tapt, 1.300 mann av besetningen ble reddet. Over 150 japanske fly styrtet brennende i havet under kampene SØ for Formosa. Korrespondenter skriver: Vi vet at minst 1/3-del og kanskje 1/2-delen av den japanske storflåte er satt ut av aksjon for flere måneder. De siste meldinger går ut på at over 20 japanske krigsskip er senket eller skadet. Det er senket 2 hangarskip, 5 kryssere, og antagelig senket: 2 slagskip, 1 stort hangarskip, og alvorlig skadet: 6 slagskip, 3 tunge kryssere og en rekke destroyere. Kommunikatet sier ellers at rapportene ikke er fullstendige enda. De alliertes tap er: Senket 1 mindre amerikansk hangarskip, skadet atskillige amerikanske kryssere, 1 australsk krysser og 1 amerikansk destroyer. Japanske styrker trekker seg tilbake forfulgt av amerikanske fly. - Amerikanerne har tatt store områder på Samar-øya. På Leyte har de hatt ytterligere fremgang og holder nå tre flyplasser. General Mac Arthur roser geriljastyrkene på Filippinene, 4 amerikanske ubåter har skaffet dem amunisjon, og styrkene har skaffet opplysninger om japanernes bevegelser. De har hatt faste værvarslingsstasjoner, til stor hjelp for de militære operasjoner.

Vi har hatt tallrike vitnesbyrd om at den sovjet-russiske regjering har sympati for vårt land, og vi har med begehrling fulgt Sovjet-Samveldets kamp mot vår felles fiende. Det er en hver nordmanns plikt å yte våre sovjet-russiske allierte den størst mulige støtte. Folket i det nordligste Norge har inntatt den samme faste nasjonale holdning som folket i den øvrige del av landet, og det vil også være villig til å bære de ofre og vise det samarbeide og den disiplin som er nødvendig for å sikre seieren.

Jeg sender en varm hilson til folket i Norge med takk for deres trofasthet og fedrelandssin. Jeg glæder meg sammen med det norske folk over at vi nå tillitsfullt kan si at befrielsen av vårt land er begynt. Krigens siste fase kan føre med seg nye vanskeligheter og nye ofre, men seieren nærmer seg dag for dag.

TALE AV STATSMINISTER NYGAARDSVOLD.

Det var i Nord-Norge vi innstillet kampen i 1940. Kampviljen var ubrutt, og frivillige strømmet til sørfra. Hele landsdelen var innstillet på krig; vi hadde drevet fienden fra skanse til skanse, og sammen med våre allierte holdt vi på å ødelagge de styrker han hadde i Nord-Norge. Men kampen på andre fronter krevde at også Nord-Norge måtte oppgis. Mer enn 4 år er gått og situasjonen er nå forandret. Sluttkampen er hård for alle, men en hver frihetelskende mann og kvinne vet at intet offer er for stort når det gjelder å vinne friheten tilbake. Utviklingen har ført med seg at folket i Nord-Norge i årene som er gått har hatt krigen inn på seg hele tiden. Landsdelen har vært brukt som basis for krigen mot våre sovjet-russiske allierte. Det har vært en vanskelig tid, men nå er Hitlers tropper på flukt også i dette avsnitt. Hver mann nå enten bli slått eller tatt til fange; hver soldat som kommer sydover vil bidra til å forlenge krigen. Jeg vil understreke appellen om at de allierte sovjet-russiske avdelinger må få all mulig støtte, og jeg vet at dette vil skje. I forståelse med den sovjet-russiske regjering har den norske regjering tatt de nødvendige skritt for å gjennomføre norsk styre så snart kampene tillater dette. De første forsyninger av mat, klær og brønse vil bli brakt fram så snart som mulig. Landsforredere vil bli tatt i forvaring og vil få sin straff.

Når de sovjet-russiske tropper er rykket inn i Øst-Finnmark hilser vi dem velkommen som venner til fullføring av vår felles frihetkamp. I dag som i 1940 står Nord-Norge i første linje. Hele det norske folk som venter på befrielsens time er med dere. Ved felles kamp og felles ofre vil seieren bli sikret.

Norge. De siste meldinger om operasjonene går ut på at russerne er kommet et godt stykke forbi Kirkenes. Sovjetstyrkene støttes av tanks, og landgangsoperasjoner føres fram over alt. Flere store flyplasser som tyskerne tidligere brukte til angrep på konvojer til Russland er tatt. Korrespondenter sier at russerne tok solve Kirkenes så kvikt at tyskerne ikke fikk ødelagt slige lagre. Hele den tyske Lapplands-hær kunne forsynes av det krigsmateriell som ble tatt i et år framover. Foruten Kirkenes har russiske styrker tatt Jakobsnes, Elvenes, Bjørnevato, Svanvik og flere andre småsteder.

Stillehavet. I ca. fire døgn har det nå pågått et stort sjøslag mellom japanske flåtestyrker og amerikanske flåte- og luftstridskrefter, hvis utgang muligens kommer til å bli avgjørende for maktbalansen til sjøs i det fjerne Østen. De første rapporter går ut på at de japanske sjøstridskrefter har lidt sitt hittil største nederlag under krigen. Skualplassen for det veldige slag er farvannet rundt Filippinene. Det dreier seg om tre mektige japanske flåtestyrker, hvorav den ene ble oppdaget i grålysningen mandag morgen av amerikanske speiderfly, mens den for full damp stevnet mot Filippinene fra baser i Indo-Kina. Eskadren bestod av tre eller fire slagskip, ti kryssere og tretten jagere. Tidlig tirsdag morgen var samtlige japanske slagskip truffet av bomber, og et slagskip og en krysser var blitt senket av torpedotreffere. En noe mindre japansk flåtestyrke ble observert 300 km S for Mindaro, og ble angrepet av amerikanske fly fra hangarskip. Tirsdag var samtlige japanske krigsskip, som fortvilet søkte å skjule seg bak et røkteppe, skadet. Den tredje japanske flåtestyrke, som bl.a. bestod av hangarskip, ble oppdaget SØ for Formosa med kurs mot Filippinene. Ifølge meldingene skal et stort fiendtlig hangarskip være senket og to andre alvorlig skadet. Det amerikanske hangarskip "Princeton" gikk tapt, 1.300

mann av besetningen ble reddet. Over 150 japanske fly styrtet brennende i havet under kampene SØ for Formosa. Korrespondenter skriver: Vi vet at minst 1/3-del og kanskje 1/2-delen av den japanske storflåte er satt ut av aksjon for flere måneder. De siste meldinger går ut på at over 20 japanske krigsskip er senket eller skadet. Det er senket 2 hangarskip, 5 kryssere, og antagelig senket: 2 slagskip, 1 stort hangarskip, og alvorlig skadet: 6 slagskip, 3 tunge kryssere og en rekke destroyere. Kommunikatet sier ellers at rapportene ikke er fullstendige enda. De alliertes tap er: Senket 1 mindre amerikansk hangarskip, skadet atskillige amerikanske kryssere, 1 australsk krysser og 1 amerikansk destroyer. Japanske styrker trekker seg tilbake forfulgt av amerikanske fly. - Amerikanerne har tatt store områder på Samar-øya. På Leyte har de hatt ytterligere fremgang og holder nå tre flyplasser. General Mac Arthur roser geriljastyrkene på Filippinene, 4 amerikanske ubåter har skaffet dem amunisjon, og styrkene har skaffet opplysninger om japanernes bevegelser. De har hatt faste værvarslingsstasjoner, til stor hjelp for de militære operasjoner.

Vestfronten. Fra Moderland meldes at tyskerne forsøker en alminnelig tilbaketrekning til liège. I Hertogenbosch renses briterne de siste tyske lommer. Mellom Tilburg og Breda har de allierte rykket fram opptil 3 km. N for Schelde presser de allierte på langs Beveland-halvøya for å rense opp innseilingen til Antwerpen. De er rykket fram 10 km. Ved Scheldelommen rykker de allierte vestover mot tyskenes siste kanonstilling. Kanadiske styrker kjemper 7 km fra denne stilling.

Fløyangrep. 1.200 bombefly med 700 jagere angrep Münster, Hamm, Biellefeldt torsdag. Onsdag angrep 2.200 bombefly mål i Tyskland. Av disse styrker gikk 11 fly tapt. Onsdag angrep 1.000 britiske bombefly Essen.

Østfronten. I Øst-Preussen har russiske styrker fortsatt fremgang, og har kastet tyskerne ut av flere landsbyer. Tyskerne fører fram forsterkninger. Særlig hårde er kampene på veien mellom Gumbinnen og Goldap. - Etter å ha rensat Transsylvania, rykker russiske og romanske tropper innover hele den ungarske østgrense. Satu Mare er befrikk.

Hellas. Greske tropper i samarbeide med britiske tropper har befrikk Larissa, 85 km fra Lamia, som ble befrikk onsdag. Øya Skopelos er befrikk.

Italia. På Adriaterhavs-fronten trekker tyskerne seg tilbake fra Savio-linjen. 5. arme rykker sakte men sikkert mot Bologna.

England. Erkebiskopen av Canterbury, Dr. Temple, avgikk ved døden torsdag.